

યુવાનીમાં કરવા જેવા નશાઓ

--ગુણવંત શાહ

કોલેજમાં ભણવાનાં વર્ષો દરમીયાન પ્રત્યેક યુવાનને મળતો મનગમતો અને થનગનતો સમયખંડ જીવનમાં એક જ વાર પ્રાપ્ત થાય છે. આપણા દેશની સૌથી ખતરનાક સમસ્યા કઈ એમ જો મને કોઈ પુછે તો કહું: 'સડેલું યૌવન'. કોલેજના રળીયામણા કેમ્પસ પર લીલાંછમ વૃક્ષો વચ્ચે અટવાતું સુકુંભઠ યૌવન દયનીય છે. કેમ્પસ પર હરતું ફરતું યૌવન બે પરસ્પર વીરોધી ખેંચાણો વચ્ચે સતત ચીસ પાડતું રહે છે. એ ચીસ કુલપતીશ્રીને, પ્રાધ્યાપકોને અને માતાપીતાને ઝટ સંભળાતી નથી. એક બાજુએ અદમ્ય આકર્ષણમાંથી જન્મેલી પ્રેમની મધુર પીડા છે. બીજી બાજુએ હરીફાઈની તાણમાંથી જન્મેલી કેરીયરની અમધુર તાણ છે. આ વાતમાં પુરી સમજણ પડે તે માટે પ્રત્યેક કોલેજીયને એચ. જી. વેલ્સની નવલકથા 'લવ એન્ડ મીસ્ટર લુઈશામ' અવશ્ય વાંચવી. યુવાન લુઈશામ કોલેજમાં ભણે છે અને ગોલ્ડ મેડલ મેળવવા આતુર છે. એ એક યુવતીના પ્રેમમાં પડે છે અને ગોલ્ડ મેડલ ગુમાવે છે. આજનો પ્રત્યેક યુવાન લુઈશામ છે.

અદમ્ય વીજાતીય આકર્ષણ તો યુવકયુવતીનો વીશેષાધીકાર છે. એવા પ્રકૃતીદત્ત આકર્ષણની નીંદા કરનારાં વડીલોનું ખરું સ્થાન મ્યુઝીયમમાં જ હોઈ શકે. સહજ આકર્ષણમાંથી પ્રગટેલો પ્રેમ આ દુનીયાનું જીવનદ્રવ્ય છે. એ પ્રેમ ફટકીયાં મોતી જેવો નહીં; પણ સો ટચના સોના જેવો હોય તો બેડો પાર! કોલેજીયનની અકથ્ય પીડા એ છે કે પ્રેમમાં ગરકાવ થયેલું ચીત્ત અભ્યાસમાં પરોવાતું નથી. આ સાઈમલટેનીયસ ઈકવેશન્સ (દ્વીવર્ણ સમીકરણો) ઉકેલવાનું પરાક્રમ જબરી પ્રાણશક્તિ માગી લેનારું છે.

માત્ર અભ્યાસ કરે તે યુવાન બોચીયો અને અભ્યાસને ભોગે કોઈની પાછળ ઘેલો થઈને ફરે તે રોમીયો ગણાય. શું બે તલવાર એક જ મ્યાનમાં સમાઈ શકે? હા, યુવાનીનું સૌથી મોટું પરાક્રમ એ જ છે. આવાં પરાક્રમી યુવક-યુવતીઓ આપણા દેશમાં ઓછાં નથી. કહેવાતા તપોવનમાં પણ વસંતના આગમન પર કોઈ પ્રતીબંધ હોતો નથી. વહેલી સવારે અભ્યાસ કરી લીધા પછી સાંજે મોટરબાઈક પર કોઈ બોયફ્રેન્ડ કે ગર્લફ્રેન્ડ સાથે ડેટીંગ માટે નીકળી પડવાની મજા જેવીતેવી નથી હોતી. સવારે અભ્યાસ કરતી વખતે પણ રોમેન્ટીક એસએમએસની આપ-લે કરવાની છુટ ભલે રહેતી. એમાં કોઈ તપોભંગ નથી. યુવાનીમાં કરવા જેવા નશાઓ અનેક છે. પ્રેમનો નશો પહેલા નંબરે આવે છે. નવું નવું વાંચવાનો બીજા નંબરે આવે છે. શરીરને સલમાનખાનના શરીર જેવું સુડોળ રાખવાનો નશો ત્રીજા નંબરે આવે છે. વ્યસનો યુવાનના શરીરને ઝટ ઘરડું બનાવે છે. એવા યુવાન પ્રત્યે કઈ યુવતી આકર્ષણ પામે? પૃથ્વીસીંહ આઝાદ એક વાર વડોદરાની જીવનસાધના સ્કુલમાં આવેલા. તેમણે એક મૌલીક વાત કહેલી, 'હું યુવક-યુવતીઓને કહું છું કે તમારે સેક્સ માણવી હોય તો ય તમારે શરીરને કસરત દ્વારા જાળવવું જ જોઈએ.' આ વાતમાં દમ છે. એક જમાનામાં જે સ્થાન અખાડાનું હતું તે સ્થાન આજે 'જીમ'નું છે. ગુટખા ખાનારો કે સીગારેટના ધુમાડા કાઢનારો કે શરાબના ગ્લાસમાં ડુબી મરનારો યુવાન પોતાની ભાવી પત્નીને વૈધવ્ય આપવામાં ઉતાવળ કરે છે. આવા લફરાંબાઝ લલ્લુઓથી યુવતીઓ સાવધ રહે તે જરૂરી છે.

આજકાલ ટીવી ચેનલો પર જોવા મળતા ટેલેન્ટ શોમાં ભાગ લેનારાં યુવક-યુવતીઓને જોઈને હૈયું હરખાય છે. કેટલીય નવી ટેલેન્ટ્સ સંગીતમાં, નૃત્યમાં અને માહિતીના ક્ષેત્રમાં બહાર આવી રહી છે! જેઓ આવા શોમાં નીષ્ફળ જાય છે તેઓ પણ એકાદ-બે પોઈન્ટને કારણે જ ઈનામ નથી પામતાં. એ નીષ્ફળતા પણ ખાસ્સી રળીયામણી છે. આજકાલ દુનીયામાં કયા દેશ પાસે યુરેનીયમનો કે થોરીયમનો કેટલો જથ્થો છે તેની ચર્ચા પરમાણુ તાકાતના સંદર્ભે થતી હોય છે. ઓસ્ટ્રેલીયા પાસે

યુરેનીયમ વધારે છે. ભારત પાસે થોરીયમ વધારે છે. લગભગ એ જ રીતે દેશની ખરી તાકાત એના યુવાનોની ટેલેન્ટના કુલ જથ્થા પર રહેલી છે. અમેરીકાની ખરી તાકાત ડોલર નથી. અમેરીકાની ખરી તાકાત દેશવીદેશમાંથી તકની શોધમાં ત્યાં પહોંચી ગયેલી ટેલેન્ટ્સના જથ્થાની માવજતમાં રહેલી છે. ત્યાં ટેલેન્ટની કદર છે.

આજકાલ રશીયામાં એક શાંત ક્રાંતિ ચાલી રહી છે. વ્લાડીમીર પુટીન રશીયાના રાષ્ટ્રપ્રમુખ છે. તેઓ મોરારજી દેસાઈ જેવા શરાબવીરોધી છે. 'લગે રહો મુન્નાભાઈ'ના ફીલ્મી ડાયલોગમાં પ્રયોજાયેલો શબ્દપ્રયોગ કરવો હોય તો કહી શકાય કે પુટીનના મસ્તકમાં એક 'ક્રેમીકલ લોચો' છે, જે અત્યંત ફળદ્રુપ છે. એમની સત્તાધારી પાર્ટીનું નામ 'યુનાઈટેડ રશીયા પાર્ટી' છે. પાર્ટી માટે નવું યુવાન લોહી શોધવા સમગ્ર રશીયામાં આજકાલ ટેલેન્ટ શોધ ચાલી રહી છે. એનું નામ છે, 'પોલીટીકલ ફેક્ટરી'. એ માટે ઠેર-ઠેર જાહેરાતો કરવામાં આવી: 'અમને એવાં સુંદર અને પ્રતીભાશાળી યુવકો અને યુવતીઓની જરૂર છે, જેઓ બુદ્ધીશાળી હોય અને રશીયન લોકોની જીંદગી બદલી નાખવાની ક્ષમતા ધરાવતાં હોય.' નીકોલાઈ ટાબાશ્નિકો એ 'ટેલેન્ટ હન્ટ'ના મુખ્ય આયોજક છે. સમગ્ર રશીયામાંથી ૧૪ યુવક-યુવતીઓ પસંદ થયાં અને એમાંથી ફાઈનલ પસંદગી પામેલાં સાત યુવક-યુવતીઓને રશીયાની સંસદ માટેની ચુંટણીમાં બેઠકો ફાળવવામાં આવશે. જે પ્રતીભાશાળી યુવક-યુવતીઓ ફાઈનલમાં પસંદગી ન પામ્યાં, તેમને પાર્ટીના યુવા-સંગઠન (કોમ્સોમલ)માં મહત્વના હોદ્દાઓ પર સ્થાન આપીને સાવ જુની સામ્યવાદી વીચારસરણી ધરાવનારા યુવાન સભ્યોને બહાર ફેંકી દેવાનું વ્યાપક આયોજન થયું છે. ભારતના બધા રાજકીય પક્ષોને કામ લાગે એવી આ વાત છે. એક જમાનામાં કોંગ્રેસ સેવાદળ નેતાઓ તૈયાર કરવાનું ઉત્તમ કામ કરતું હતું. સૌવીક ચક્રવર્તીએ ભારતના જુનવાણી અને જડ સામ્યવાદીઓ પર તીવ્ર કટાક્ષ કરતાં કહ્યું હતું: 'સામ્યવાદીઓ ખાનગી મીલકતને ધીકકારે છે અને સામાજિક માલીકીને આદર્શ ગણે છે. હું શરત મારવા તૈયાર છું કે બ્રીન્દા કરાત અને પ્રકાશ કરાત (પત્ની-પત્ની હોવા છતાંય) એક જ ટુથબ્રશથી કામ ચલાવતાં નહીં હોય.' બંધીયાર મન એટલે જ ઘરડું મન. મનનું ખલ્લાપણું તો યુવાન હોવાની સૌથી તગડી સાબીતી છે. આવા એંશી વર્ષના કોઈ યુવાનને તમે મળ્યા છો? દાદા ધર્માધીકારી આવા 'યુવાન' હતા.

ગુજરાતના પ્રીય યુવાન મીત્રોને એક ખાનગી વાત જાહેરમાં કહેવી છે. જો તમારા સહજ અને સ્વસ્થ પ્રેમસંબંધ અંગે કોઈ વડીલ, સાધુ, સેવક, કર્મશીલ, ચીંતક, સાહીત્યકાર કે ઉપદેશક પોતાના ગંદા નાકનું ટેરવું ચડાવીને સંયમનો ઉપદેશ આપે તો તેમનું માનશો નહીં. એ લોકો જ્યારે તમારા જેટલી ઉંમરના હતા ત્યારે શક્ય છે કે કલ્પનામાં પણ ન આવે તેવાં લગ્નેતર પરાક્રમો તેમણે ધરાઈને કર્યાં હતાં. પાછલી ઉંમરે બધાં ગાત્રો શીથીલ થઈ ગયાં પછી તેઓ આજે તમને ઉપદેશ આપવા હાલી નીકળ્યા છે. તેમને કે આ લખનારને આ બાબતે ઉપદેશ આપવાનો કોઈ જ અધીકાર નથી. જેઓ પાછલી ઉંમરે પણ યુવાની જાળવી રાખવા માગે છે તેમણે ઉપદેશહીંસાથી બચવું રહ્યું. ઉપદેશ તો ઘડપણનું કેન્સર છે.

યુવાની તો એક દીવ્ય અને ભવ્ય નશાનું નામ છે. એ નશાની એક ખુબી છે. એમાં અશક્ય કશું નથી હોતું. એનું અત્યંત પવીત્ર લક્ષણ છે : 'રોમેન્ટીક અધ્ધરતા'. એ અધ્ધરતા આધ્યાત્મિક કક્ષાની ઉંડી અનુભુતી છે. જીવનની એ વસંત વારે વારે નથી આવતી. એવી યુવાનીનું વાસંતી સુત્ર છે : 'ઈવન સ્કાય ઈઝ નોટ ધ લીમીટ'.

પાઘડીનો વળ છેડે.

યુવાનીનાં પરાક્રમોની વાત જ જુદી છે. જાણીતા પર્યાવરણવાદી લોકસેવક બાબા આમટે જાગીરદારના દીકરા હતા અને વ્યાધ્યર્થથી મઢેલી સ્પોર્ટ્સકાર ચલાવતા હતા. ઈન્ડોસીસના પ્રણેતા

એન.આર. નારાયણમુર્તી નોકરી માટે અઝીમ પ્રેમજીની વીપ્રો કંપનીમાં ઈન્ટરવ્યુ આપવા ગયા ત્યારે તેમની પસંદગી થઈ નહોતી. જાણીતા શાસ્ત્રીય સંગીતજ્ઞ ભીમસેન જોશી જ્યારે યુવાન હતા ત્યારે ઘરેથી ભાગી ગયેલા અને અનેક વાર જેલભેગા થયેલા. લગે રહો મુન્નાભાઈ!

--ગુણવંત શાહ

તા. ૧૨ નવેમ્બર, ૨૦૦૬ના 'દીવ્ય ભાસ્કર' દૈનિકની રવીવારીય પુર્તી 'રસરંગ'માંથી સાભાર..
(શ્રી. ગુણવંતભાઈ હવે 'દીવ્ય ભાસ્કર' દૈનિકની રવીવારીય પુર્તી 'રસરંગ' માટે લખે છે..ઉ.ગ.)

સંપર્ક : 'ટુકો' -૧૩૯-વીનાયક સોસાયટી, જે.પી. રોડ, વડોદરા-૩૯૦ ૦૨૦-INDIA

સર્જક-પરીચય

ગુજરાતી વાચકને હવે આ નામનો પરીચય આપવો પડે એવું રહ્યું છે કે? રાંદેર-સુરતમાં ૧૯૩૭માં જન્મેલા આ 'શાહ'ભાઈ અસ્સલ પટેલ છે. 'લોકો' જેને વાંચવા-સાંભળવા ઉત્સુક હોય તેવા માત્ર બે-પાંચ જ લેખકોનાં નામોની યાદી તૈયાર થાય તો તેમાં ગુણવંત શાહનું નામ આગળ હોવાનું જ. એમનું કોઈ એક જ પુસ્તક પસંદ કરવાનું અમને કોઈ કહે તો અમે એમનું 'સ્મરણાત્મકથા' પુસ્તક 'બીલ્લો ટીલ્લો ટચ' છાતીએ વળગાડીએ. જો કે પસંદ અપની અપની..બાકી ગુણવંત શાહને જાણવા-માણવા ઈચ્છનારને તો એમનું કોઈ પણ પુસ્તક કે એક નાનકડો લેખેય પુરતો થાય. છતાં, ટૂંક સમયમાં જ જે પુસ્તકની ત્રણ આવૃત્તીઓ થઈ અને સાઉથ ગુજરાત યુનીવર્સિટીમાં જે એમ.એ.ના અભ્યાસક્રમમાં પાઠ્યપુસ્તક તરીકે મુકરર થયું તે 'બીલ્લો ટીલ્લો ટચ' (પ્રકાશક: આર.આર.શેઠની કંપની, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૨ અથવા અમદાવાદ-૩૯૦ ૦૦૧: E-mail : sales@rrsheth.com) પુસ્તક વાંચવા કશાય જોખમ વીના દીલથી ભલામણ કરીએ...

--ઉત્તમ ગજજર (સુરત) અને બળવંત પટેલ(ગાંધીનગર)

'સ-ને ઈ-મહેફીલ' -- વર્ષ:બે -- અંક:૭૭ -- નવેમ્બર ૨૬, ૨૦૦૬

'સ-ને ઈ-મહેફીલ' માટે 'ઉઝાજોડણી' અને 'વીજયા' ફેન્ટ'માં : અક્ષરાંકન: j_jugalkishor@yahoo.co.in
(આ લેખનું અક્ષરાંકન કરી આપવા બદલ ભાઈ શ્રી. જુગલકીશોર વ્યાસનો દીલથી આભાર...ઉ.ગ.)

અને હવે માણીએ શ્રી. મહેન્દ્ર શાહનું કાર્ટૂન

‘ફૉન’ જોડે જ ‘લગન’ કરવા’તા ને...!
યુ આર મૉર કલોઝર ટુ ઘ ફૉન ઘેન વીથ મી..., એની વે...!

ઈ-મેઈલ સંપર્ક : mahendraaruna@msn.com

web site : www.ameamericanamdavadi.com

‘એકવીસમી સદીમાં અભણની વ્યાખ્યા બદલાશે. ભણેલું ભુલવામાં, નવું શીખવામાં અને નવેસરથી ભણવામાં નીષ્ફળ જનાર અભણ ગણાશે.’

--એલ્વીન ટોફ્લર

(‘ફ્યુચર શોક’, ‘થર્ડ વેવ’, ‘પાવર શીફ્ટ’ જેવાં યશસ્વી પુસ્તકોના આ સર્જકના છેલ્લા પુસ્તક ‘રીવોલ્યુશનરી વેલ્થ’ માંથી સાભાર...)

‘સન્ડે ઈ-મહેફીલ’ -- વર્ષ: બે -- અંક: ૭૭ -- નવેમ્બર ૨૬, ૨૦૦૬

‘સન્ડે ઈ-મહેફીલ’ માટે ‘ઉઝાજોડણી’ અને ‘વીજયા’ ફોન-ટ’માં : અક્ષરાંકન: j_jugalkishor@yahoo.co.in